

CISG-online 5953

Jurisdiction	Slovenia
Tribunal	Višje sodišče v Ljubljani (Court of Appeal Ljubljana)
Date of the decision	28 April 2016
Case no./docket no.	VSL sklep I Cpg 1502/2015
Case name	<i>Onions case II</i>

Jedro

V konkretnem primeru je bistveno, ali je toženka blago pravočasno pregledala in prodajalca v primernem roku obvestila o napakah, in sicer tako glede dobave v mesecu maju 2008, kot tudi glede dobave v mesecu juniju 2008. Pritožnica pravilno opozarja, da je na neistovetnost blaga mogoče opozoriti tudi ustno.

V skladu s 27. členom CISG morebitne zamude ali napake pri prenosu sporočil bremenijo naslovnika (oddajna teorija), vendar pa dokazovanje vsebine ustne komunikacije in dejstva, da jo je naslovnik sprejel in razumel, nosi tisti, ki se je za tak (težje dokazljivi) način komunikacije odločil.

Naslovnik mora biti zmožen slišati sporočilo, ustno sporočeno po telefonu; v primeru spora je dokazno breme na klicatelju.

Izrek

1. Pritožbama se ugodi, izpodbijana sodba in sklep se razveljavita in se zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo odločanje.
2. Odločitev o pritožbenih stroških se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo toženki naložilo, da tožnici plača znesek 7.335,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 18.5.2008 dalje do plačila ter znesek 5.349,60 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 20.6.2008 dalje do plačila (I. točka izreka), zavrnilo pa je tožbeni zahtevek po nasprotni tožbi za plačilo zneska 10.511,60 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 11.3.2011 dalje do plačila (II. točka izreka). O stroških postopka je odločilo s posebnim sklepom, in sicer jih je na račun tožnice dolžna plačati toženka v višini 3.408,11 EUR, v primeru zamude skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi.

2.

Zoper navedeno sodbo in sklep se iz vseh pritožbenih razlogov pritožuje toženka. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbi ugodi, izpodbijano sodbo spremeni tako, da tožbeni zahtevek v celoti zavrne, tožbenemu zahtevku po nasprotni tožbi pa ugodi oziroma podrejeno, da izpodbijano sodbo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v ponovno sojenje. Meni, da je sodišče napačno interpretiralo dopis toženke brez datuma (priloga A5) in nato zmotno zaključilo, da je toženka dostavljena čebulo sprejela. Dodaja, da je sodišče pravnici stranki neenako obravnavalo, saj je v celoti sledilo trditvam tožnice, do navedb in dokazov toženke pa se ni opredelilo. Poudarja, da je čebulo na prošnjo tožnice sprejela zgolj v posest kot dober gospodar in poskušala narediti vse za njeno ohranitev (86. člen Konvencije Združenih narodov o pogodbah o mednarodni prodaji blaga, v nadaljevanju CISG). Iz navedenega razloga tudi ni podpisala tovarnega lista, ki dokazuje sprejem blaga, do česar se sodišče ni opredelilo. Poudarja, da če bi čebulo sprejela, bi gotovo zahtevala znižanje kupnine in povrnitev nastale škode, tožnica pa kupnine ne bi zahtevala šele po dveh letih in šestih mesecih od dostave. Vztraja, da je slabo kvaliteto čebule grajala nemudoma po telefonu, kar izhaja tudi iz izpovedbe zakonitega zastopnika toženke. Meni, da dokazna ocena izpovedb zakonitega zastopnika toženke, priče N. in dopisa (priloga A5) ne drži, je presplošna in pavšalno obrazložena, za kar uveljavlja bistveno kršitev pravnega postopka po 14. točki drugega odstavka 339. člena ZPP. Glede neustreznosti čebule in pravočasnega grajanja napak so bile predlagane tudi priče, ki bi potrdile, da je direktor toženke po telefonu o napakah na čebuli nemudoma obvestil tožnico. Ker sodišče predlaganih dokazov ni izvedlo, uveljavlja bistveno kršitev določb pravnega postopka po 8. točki drugega odstavka 339. člena ZPP. Izpostavlja posamezne nekonsistentnosti v trditvah tožnice ter podarja, da je sodišče nekritično verjelo izpovedbi njenega zakonitega zastopnika. Ob tem se je sodišče osredotočilo le na pravočasnost grajanja napak in ni (v skladu z napotki višjega sodišča) ugotavljalo drugih pravno relevantnih dejstev. Poudarja, da v skladu s 27. členom CISG obvestilo o napaki blaga potuje na riziko prejemnika, pri čemer je v skladu s 39. členom CISG napake mogoče grajati tudi po telefonu. Telefonska komunikacija je bila tudi sicer ustaljena praksa med strankama (12. člen Obligacijskega zakonika), elektronska izmenjava podatkov pa je bila poleg telegrama in telefaksa sprejeta kot komunikacijsko sredstvo (13. člen CISG). Sodišče se nadalje ni opredelilo do trditev, da je tožnica vedela, da prodaja dozorelo čebulo (hitro pokvarljivo blago), vseeno pa je dopustila neustrezen prevoz in blago dostavila v K. v neustreznih pogojih, zadnjo pošiljko šele v 7 dneh od carinjenja.

Meni, da je sodišče prve stopnje zmotno uporabilo posamezne določbe CISG, med drugim določbe o primernem roku za pregled blaga (38. člen CISG) in notifikacijo napak (39. člen CISG). Vztraja na stališču, da je bilo grajanje napak pravočasno (nemudoma po telefonu oziroma v razumnem roku z elektronskim dopisom), pri čemer je na podlagi 27. člena CISG tožnica tista, ki nosi dokazno breme glede neprejema obvestila. Da je tožnica obvestilo o napakah prejela, tudi sicer dokazuje prihod direktorja tožnice v Slovenijo v septembru 2008. Prejem sporočila je toženka želela dokazovati s pričami in tudi z izvedencem računalniške stroke, kar je sodišče neutemeljeno zavrnilo. Dokaz z izvedencem je bil predlagan pravočasno, saj je tožnica šele v ponovljenem postopku zatrjevala, da je elektronsko sporočilo neverodostojno. Podrejeno bi sodišče moralo kot primeren rok za grajanje napak šteti vsaj notifikacijo glede na zadnjo dobavo čebule, saj je bilo obvestilo tožnici poslano v 10 dneh od dostave. Poudarja, da nevarnost – riziko preide na kupca šele s prevzemom blaga (69. člen CISG). Ker toženka blaga ni sprejela, ampak ga je zgolj prevzela v posest kot dober gospodar (86. člen CISG), zaradi česar bi sodišče

moralo tožbeni zahtevek zavrnuti. Meni, da je ravnala tudi v skladu s 77. členom CISG. Sodišče je nadalje prezrlo določbo 44. člena CISG, ki kljub izgubi zahtevkov kupca zaradi opustitve granjanja napak, kupcu omogoča zahtevek za znižanje kupnine in za povrnitev škode (z izjemo izgubljenega dobička), če ima kupec razumno opravičilo, da zahtevanega obvestila ni poslal. V tem delu je sodba pomanjkljiva in obremenjena z bistveno kršitvijo določb pravnega postopka (14. točka drugega odstavka 339. člena ZPP).

3.

V pritožbi zoper sklep izpostavlja, da bi sodišče o stroških moralo odločiti v sodbi, zaradi česar je podana bistvena kršitev določb pravnega postopka (14. točka drugi odstavek 339. člena ZPP). Sodišče namreč v sklepu ni podalo razlogov, zakaj je izdalo dopolnilni sklep o stroških postopka, čeprav predloga za izdajo takšnega sklepa ni bilo. Tudi sicer bi sodišče lahko odločalo le o stroških, ki so bili priglašeni do konca glavne obravnave. Sodišče zato ne bi smelo priznati stroškov, ki jih je tožnica zahtevala naknadno. Tudi sicer so stroški postopka napačno odmerjeni. Napačno je odmerjena kilometrina, stroški prevajanja pa so priznani, čeprav jih je tožnica izkazala in z listinami dokazala šele po koncu glavne obravnave. Tudi sicer je zahtevana višina stroškov prevajanja previsoka, saj ne temelji na določilih pravilnika. Odločitev sodišča se v tem delu ne da preizkusiti, saj ni ustrezno obrazložena. Pretirani so tudi stroški avtobusnega prevoza na liniji Ljubljana – Skopje – Ljubljana, saj po internetnih podatkih cena enosmerne vozovnice znaša 50 EUR, povratna pa lahko znaša največ 100 in ne odmerjenih 120 EUR. Sodišče tudi ni obrazložilo, kako je odmerilo 22 % DDV in kako je odmerilo končne stroške v znesku 3.408,11 EUR. Predlaga, da sodišče sklep v izpodbijanem delu spremeni oziroma podrejeno razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo odločanje. Zahteva tudi povrnitev pritožbenih stroškov.

4.

Na pritožbo zoper sodbo je odgovorila tožnica in predlagala njeno zavrnitev.

5.

Pritožbi sta utemeljeni.

6.

Sodišče prve stopnje je v ponovljenem postopku v skladu z napotki višjega sodišča uporabilo Konvencijo združenih narodov o pogodbah o mednarodni prodaji blaga,¹ ki se uporablja za pogodbe o prodaji blaga, sklenjene med stranmi, ki imajo sedeže na ozemljih različnih držav in so hkrati podpisnice konvencije (1. člen CISG). Iz trditev strank namreč ne izhaja, da sta uporabo CISG izključili ali odstopili od katerekoli njene določbe, kar je sicer dopustno (pogodbena svoboda strank – 6. člen CISG).

7.

V konkretnem primeru tožnica s sedežem v Makedoniji od toženke s sedežem v Sloveniji zahteva plačilo na podlagi ustne pogodbe naročene in dostavljene čebule. V bistvenem navaja, da je toženka dostavljeno čebulo sprejela, morebitnih napak pa ni grajala niti po telefonu niti na drugačen način (po elektronski poti). Toženka temu nasprotuje in navaja, da čebule ni sprejela,

¹ Uradni list SFRJ, št. 10/1, v nadaljevanju: CISG.

temveč jo je na željo direktorja tožnice zgolj vzela v posest. Trdi, da je bila čebula mokra in gnila in kot taka neskladna² z blagom, dogovorjenim v pogodbi, o čemer je prodajalca (zakonitega zastopnika tožnice) obvestila po telefonu (nemudoma) in po elektronski pošti (v primernem roku). Na željo prodajalca je čebulo poskušala posušiti. Sušenje se je izkazalo za neuspešno, zato z nasprotno tožbo zahteva povračilo škode in nastalih stroškov (stroškov, ki so nastali v zvezi s hrambo in poskusom ohranitve blaga).

8.

V skladu s 53. členom CISG se kupec zavezuje, da bo izplačal kupnino in prevzel blago tako, kot je določeno v pogodbi in v določbah konvencije. Prevzem blaga podrobneje ureja 60. člen CISG. Na splošno kupec ne more zavrnil prevzema blaga, ki je neskladno s pogodbo, razen če neskladnost pomeni bistveno kršitev pogodbe. Šteje se, da je kršitev pogodbe, ki jo stori ena stran, bistvena, če je s tem drugi strani povzročena taka škoda, da je ta dejansko ostala brez tistega, kar je upravičeno pričakovala od pogodbe (primerjaj 25. člen CISG). Če je prodajalec dobavil blago, ki ni v skladu s pogodbo, lahko kupec praviloma uveljavlja pravice, ki mu jih dajejo določbe 45. člena CISG (med drugim tudi razdre pogodbo in/ali zahteva odškodnino), le, če je prodajalca o napaki obvestil v primernem roku (39. člen CISG).

9.

V konkretnem primeru je zato bistveno, ali je toženka blago pravočasno pregledala (38. člen CISG) in prodajalca v primernem roku obvestila o napakah (39. člen CISG), in sicer tako glede dobave v mesecu maju 2008 kot tudi glede dobave v mesecu juniju 2008. Pritožnica pravilno opozarja, da je na neistovetnost blaga mogoče opozoriti tudi ustno. Da je bilo blago obremenjeno z napakami in da je bila tožnica o napakah obveščena takoj, je toženka želela dokazovati s pričami,³ ki jih sodišče (zaradi zmotnega stališča, da ustna komunikacija ni primerno sredstvo obveščanja) neutemeljeno ni zaslišalo (kršitev 8. točke drugega odstavka 339. člena ZPP). Pritožbeno sodišče v tem delu pripominja, da v skladu s 27. členom CISG morebitne zamude ali napake pri prenosu sporočil bremenijo naslovnika (oddajna teorija), vendar pa dokazovanje vsebine ustne komunikacije in dejstva, da jo je naslovnik sprejel in razumel, nosi tisti, ki se je za tak (težje dokazljivi) način komunikacije odločil.⁴ Pritožnica nadalje pravilno navaja, da glede pošiljanja elektronskih sporočil velja oddajna teorija (27. člen CISG). Tveganje, povezano z napakami pri prenosu, tako nosi naslovnik, ki mora dokazati, da sporočila ni prejel. Sodišče se bo moralo glede ustreznosti grajanja napak opredeliti tudi do elektronskega sporočila z dne

² V skladu s 35. členom CISG je prodajalec dolžan dobaviti takšno količino, kakovost in vrsto blaga, kot je določeno v pogodbi in ga v skladu z določili pogodbe tudi zapakirati. V nasprotnem primeru je dostavljeno blago neistovetno (neskladno) z dogovorjenim (po terminologiji Obligacijskega zakonika ima blago stvarne napake – primerjaj 459. člen Obligacijskega zakonika).

³ V prvi pripravljalni vlogi z dne 17.4.2013, list. št. 30 in 31.

⁴ Naslovnik mora biti zmožen slišati sporočilo, ustno sporočeno po telefonu; v primeru spora je dokazno breme na klicatelju – Primerjaj Schwenger, I., *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Third edition, Oxford University Press, 2010, str. 450.

30.6.2008⁵ in presoditi, ali je bilo poslano v primernem roku (v enem mesecu in pol od prve dobave in v 11 dneh od druge dobave).⁶

10.

Če bo sodišče ugotovilo, da je toženka tožnico o napaki obvestila pravočasno, se bo moralo opredeliti do vprašanja, ali je toženka hkrati z obvestilom o napakah tudi razdrila pogodbo. Toženka namreč navaja, da dostavljenega blaga zaradi napak ni bila pripravljena prevzeti (smiselno, da je odstopila od pogodbe),⁷ na željo zakonitega zastopnika toženke pa je čebulo vendarle vzela v posest in jo poskušala posušiti. Trdi, da je na ta način naredila uslugo tožnici, saj je le ta potrebovala izpraznjene tovornjake za nadaljnje poslovanje. Meni, da gre za poseben dogovor strank oziroma za situacijo, ki jo ureja 86. člen CISG⁸ in na katero se je izrecno sklicevala že v teku postopka na prvi stopnji.⁹ Logika, ki jo zasleduje določba konvencije, je v tem, da za blago poskrbi tista pogodbeni stranka, pri kateri se blago trenutno nahaja. Tudi če kupec že sprejme blago, pa nato spozna, da ni istovetno s pogodbeno dogovorjenim, je še vedno dolžan storiti vse, kar je primerno za ohranitev blaga v danih okoliščinah (primerjaj prvi odstavek 86. člena CISG).¹⁰ Po drugem odstavku navedene določbe je dolžan kupec blago prevzeti v posest na račun prodajalca tudi v primeru, ko dobavo blaga zavrne, blago pa se nahaja pri njem, tj. v namembnem kraju. Ob tem je dolžan storiti vse, kar je primerno za ohranitev blaga v danih okoliščinah, upravičen pa je do povračila primernih stroškov.

10

11.

Glede na navedeno je zaključek sodišča, da je toženka blago sprejela, zato ker ga je vzela v posest in poskušala posušiti, preuranjen. V luči določb 60. in 86. člena CISG kupec namreč lahko odkloni sprejem blaga, če je kršitev pogodbe bistvena. Če se blago nahaja v kraju kupca, pa je načeloma dolžan sprejeti blago v posest na račun prodajalca in storiti vse potrebno za njegovo ohranitev, stranki pa se vedno lahko dogovorita tudi kaj drugega. V ponovljenem postopku se bo zato sodišče moralo opredeliti do vprašanja, ali je toženka sprejem blaga utemeljeno zavrnila (in na ta način razdrila pogodbo) in čebulo vzela v posest na podlagi 86. člena CISG oziroma drugačnega dogovora strank. Toženka je namreč ves čas postopka na prvi stopnji zatrjevala, da je odklonila sprejem blaga (in na ta način smiselno odstopila od pogodbe),¹¹ saj je bila dostavljena čebula nekvalitetna in kot taka neuporabna za nadaljnjo prehrano (bistvena kršitev pogodbe), kar naj bi tožnici sporočila nemudoma, že ob prvi sporni dostavi, po telefonu. V dokaz trditvam, da je bila čebula neskladna s pogodbeno dogovorjeno in da je bila o tem tožnica obveščena, je poleg zaslišanja zakonitega zastopnika in priče N., predlagala zaslišanje

11

⁵ Le če bo ugotovilo, da toženki telefonskega obveščanja ni uspelo dokazati.

⁶ CISG dolžine primerne roka za grajanje napak ne določa, zato je to vprašanje prepuščeno vsakokratni presoji glede na konkretni primer. Če gre za hitro pokvarljivo blago mora kupec reagirati hitreje kot pri nepokvarljivem blagu. Nekaj mednarodne sodne in arbitražne prakse je dosegljivo na <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html>.

⁷ Primerjaj trditve v prvi pripravljalni vlogi z dne 17.4.2013 (list. št. 32).

⁸ Podobno določbo vsebuje tudi OZ, in sicer t. i. varovalna dolžnost (500. člen OZ) in obveznost hrambe pri distančni prodaji (501. člen OZ).

⁹ Smiselno že v odgovoru na tožbo (list. št. 10), izrecno, z navedbo člena CISG pa v pripravljalni vlogi z dne 13.5.2015 (list. št. 80).

¹⁰ Primerjaj Schwenzer, I., *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Third edition, Oxford University Press, 2010, str. 1154 do 1156.

¹¹ 26. in 49. člen CISG.

prič B. B., K. K. in C. C., česar sodišče neutemeljeno ni izvedlo, opredelilo pa se ni niti do zavrnitve podpisa mednarodnega tovornega lista (CMR). Toženka zato utemeljeno uveljavlja kršitev 8. točke drugega odstavka 339. člena Zakona o pravdnem postopku ter nepopolno ugotovitev dejanskega stanja (340. člen ZPP).

12.

V ponovljenem postopku bo moralo sodišče zaslišati še preostale predlagane priče ter se opredeliti do vprašanja, ali nepodpisan tovorni list (v luči ostalih dokazov) lahko pomeni odklonitev sprejema blaga in kot tak razdor pogodbe. Ker izjava o razdoru pogodbe učinkuje zgolj, če je stranka o tem nasprotno stranko obvestila (26. člen CISG), določbe CISG pa ustne komunikacije pogodbenih strank ne prepovedujejo, bo moralo ugotoviti, ali je bil zakoniti zastopnik tožnice o odklonitvi sprejema blaga obveščen (v primernem roku).¹² Ob tem ni potrebno, da obvestilo vsebuje izrecno izjavo o razdoru pogodbe, vendar pa mora biti iz njega razvidna volja stranke, da pogodba zaradi kršitve druge stranke ni več v veljavi.¹³ Dokazno breme v zvezi s tem je na toženki. V primeru, da bo izveden dokazni postopek pokazal, da je toženka o bistveni kršitvi pogodbe pravočasno obvestila tožnico (39. člen CISG) in hkrati utemeljeno zavrnila sprejem blaga (razdrla pogodbo), bo moralo sodišče tožbeni zahtevek zavrniti in nato presojeti, ali je utemeljen zahtevek po nasprotni tožbi. Če bo sodišče ugotovilo, da je toženka blago sprejela (ni uveljavljala razdrtja pogodbe), a je napake na blagu pravočasno grajala, se bo moralo opredeliti tudi do utemeljenosti zahtevka po nasprotni tožbi. Šele, če bo dokazni postopek pokazal, da pravočasne notifikacije napak toženki ni uspelo dokazati ter da med strankama ni bilo drugih dogovorov glede ravnanja s čebulo, bo sodišče prve stopnje lahko ponovno odločilo tako kot v izpodbijani sodbi.

12

13.

Glede na navedeno je sodišče druge stopnje pritožbi ugodilo, razveljavilo izpodbijano sodbo ter zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje (354. člen ZPP). Ker bo moralo sodišče prve stopnje zaradi razveljavitve sodbe ponovno odločati tudi o stroških postopka, je sodišče druge stopnje ugodilo tudi pritožbi zoper sklep o stroških in izpodbijani sklep razveljavilo (3. točka 365. člena ZPP).

13

14.

Odločitev o stroških pritožbenega postopka temelji na določbi tretjega odstavka 165. člena ZPP.

14

¹² Primerjaj 49. člen CISG.

¹³ Primerjaj Djinović, M. In Rižnik, P., Mednarodna prodaja blaga, Konvencija Združenih narodov o pogodbah o mednarodni prodaji blaga, Priročnik za prakso, Gospodarska zbornica Slovenije, Ljubljana, 2009, str. 71, dostopno na <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/djinovic-riznik.pdf>.